

Kahramanları Özel Gereksinimli Bireyler Olan Çocuk Kitaplarının 7.Sınıf Öğrencilerinin Tutumu Üzerindeki Etkisi: Mersin Örneği

Ebru Başarı ¹, Ömer Faruk Eraytaç ¹, Yağmur Şahin ¹, Bora Başarı ²,

¹75.Yıl Kocatepe Ortaokulu, Mersin, Türkiye, ebrubasari33@gmail.com, farukeraytac@gmail.com, yagmursahin3316@gmail.com

²Mustafa Kemal Anadolu Lisesi, Mersin, Türkiye, bsrbr13@gmail.com

Kaynak Göster: Başarı, E., Eraytaç, Ö. F., Şahin, Y. , & Başarı, B. (2024). Kahramanları Özel Gereksinimli Bireyler Olan Çocuk Kitaplarının 7.Sınıf Öğrencilerinin Tutumu Üzerindeki Etkisi: Mersin Örneği. İçel Dergisi, ...

Anahtar Kelimeler

Özel Gereksinimli Bireyler
Çocuk Edebiyatı
Değerler

Araştırma Makalesi

Geliş: 01.12.2024
Reviz: 16.12.2024
Kabul: 20.12.2024
Online: 31.12.2024

ÖZ

Kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin, 7.sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere karşı tutumunu belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde “ön test ve son test tek gruplu deneysel model” kullanılmıştır, nitel bölümünde ise betimsel analiz yapılmıştır. 7.Sınıf öğrencilerin özel gereksinimli bireylere karşı tutumunu belirlemek amacıyla Arkadaşlık Aktivite Ölçeği dağıtılarak ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Verilerin nicel değerlendirmesinde elde ettiğimiz veriler SPSS programında analiz edilmiş olup, ön test ve son test puanları arasındaki farklara ($p<.05$) anlamlılık düzeyinde bakılarak karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonunda ön test ve son test tutum eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<.05$) olduğu tespit edilmiştir. Kitap değerlendirme formlarında çalışma grubundaki öğrencilerin verdikleri ifadelerde en çok tekrarlanan “arkadaşlık, dostluk, sevgi, empati, anlayış, duyarlılık, umut” değerleri olmuştur. Bu durum kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin 7.sınıf öğrencilerinin; özel gereksinimli bireylere karşı daha olumlu tutum geliştirme üzerinde etkiye sahip olduğunu, empati duygusu geliştirdiğini, özel gereksinimli çocuklarla arkadaşlık yapmaktan daha az çekineceklerini ortaya koymuştur.

The Effect of Children's Books whose Heroes are Individuals with Special Needs on the Attitudes of 7th Grade Students: Mersin Case

Keywords

Individuals with Special
Needs
Children's Literature
Values

Research Article

Received: .2024
Revised: .2024
Accepted: .2024
Online: .2024

ABSTRACT

In this study, which aims to determine the attitudes of 7th grade students towards individuals with special needs in the works of children's literature whose protagonists are individuals with special needs, a mixed design was used in which quantitative and qualitative data collection techniques were used together. In the quantitative part of the study, "pre-test and post-test one-group experimental model" was used, and in the qualitative part, descriptive analysis was used. In order to determine the 7th grade students' attitudes towards individuals with special needs, the Friendship Activity Scale was distributed and applied as pre-test and post-test. The data we obtained in the quantitative evaluation of the data were analysed in the SPSS program and the differences between the pre-test and post-test scores were compared by looking at the significance level ($p<.05$). At the end of the study, it was determined that there was a statistically significant difference ($p<.05$) between the pre-test and post-test attitude tendency scores. In the book evaluation forms, the most repeated values in the statements given by the students in the study group were "friendship, friendship, love, empathy, understanding, sensitivity, hope". This situation revealed that the works of children's literature whose protagonists were individuals with special needs had an effect on the development of more positive attitudes towards individuals with special needs, developed a sense of empathy, and made 7th grade students less hesitant to make friends with children with special needs.

1. Giriş

Toplumda dışlanan ve göz ardı edilen, özel gereksinimli bireyler olarak ifade edilen bir kitle bulunmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin farkına varmak ve onları kabullenmek, toplumun birer ferdi olarak hepimizin sorumluluğudur. Araştırmalar; özel gereksinimli bireylerin toplumda kabul görmelerinin, sosyalleşebilmelerinin ve ekonomik hayata katılımlarının önündeki en büyük engelin ön yargı olduğunu göstermektedir. Bu ön yargının temelinde ötekileştirme bulunmaktadır. Her bireyin özel ve farklı olduğunun kabul görmesi istenir ancak olumsuz yaklaşım ve tutumlar sonucunda, toplumda farklı bireyler dışlanmaya başlar [1].

Özel gereksinimli bireylerin akranlarıyla beraber olduğu kaynaştırma eğitiminin istenilen şekilde başarılı olabilmesi, bu öğrencilerin akranları tarafından sosyal kabulleri ile ilgilidir. Akranları tarafından kabul gördüğünü hisseden özel gereksinimli birey kendiyle barışık olur ve öz güveni artar. Özel gereksinimli bireye akranları tarafından önyargılı davranış sergilenirse, yaşamları olumsuz etkilenir [2].

Özel gereksinimli bireylerden, normal gelişim gösteren akranları uzak durmaktadırlar. Özel gereksinimli bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha az arkadaşları vardır [3]. Özel gereksinimli bireyler ile normal gelişim gösteren akranları sağlıklı iletişim kuramadıkları için, özel gereksinimli bireyler genellikle grup çalışması ve etkinliklerinde seçilmezler [4].

Tutum doğuştan gelen davranış değildir, sonradan öğrenilebilir ve değiştirilebilir. Bireyin içinde bulunduğu toplumda edindiği bilgi, deneyim ve tecrübe sonucu zamanla şekillenir. Bir olay veya konu ile ilgili deneyimlerimiz arttıkça tutum sahibi oluruz ancak deneyimlemenin mümkün olmadığı durumlarda benzer olay ve konu ile ilgili bağlantı kurarak tutum sahibi de olabiliriz [5].

Empati karşısındaki kişinin hissettiklerini, duygularını anlamak ve paylaşmak olarak tanımlanabilir. Benzer bir ifadeyle ise empati kurma karşısındaki kişiyle beraber hissetme eylemidir [6].

Çocuklara engelli olmanın neler hissettirdiğini anlama imkanı sağlanırsa, daha iyi empati kurabilirler.

Özel gereksinimli akranlarının bakış açısıyla olaylara bakmaya başladıklarında, onların hislerini daha iyi anlayabilirler [7].

Geçmişten günümüze değerler ile ilgili bir çok tanım yapılmıştır [8]. Değerler bireylerin hayatını yönlendiren, hayatlarının önemli yanlarından biri olan, bireye rehberlik eden, toplum tarafından benimsenen ve iyi olduğuna inanılan güdülerdir [9]. Değerler hayatımıza anlam katan iyilik, merhamet, güven, sorumluluk, yardımseverlik gibi beklenen istedik davranışları ifade eder [10].

Çocuklara değerler eğitiminin verildiği, değerlerin temelini atıldığı ilk ve en önemli adres ailedir. Aileden sonra değerler eğitiminin verildiği yer okuldur. Okullarda verilen değerler eğitiminde amaç öğrencide değerler oluşturmak ve değerleri davranış haline getirmesini sağlamaktır. Bunun için okul içinde ve dışında yapılacak sosyal etkinlik ve çalışmalarda kazandırılmak istenen duygulara yer verilmelidir ki, öğrenci o değeri davranışa dönüştürebilsin.

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren, kendilerine seçtikleri rol modelleri gözlemleyerek ve örnek alarak öğrenirler. Bu rol modellerden biride edebi eser kahramanlarıdır. Edebi eserler değerler eğitimde başvurulan etkili yöntemlerden biridir. Edebi eserler çocukların hayal kurmasını sağlayarak, kendilerini edebi eserin kahramanı yerine koyan çocuklarda davranış sorgulama ve empati kurma sürecini başlatır. Böylece değerler eğitimi aktarımı gerçekleşir [11].

Çocuk kitabı okuma esnasında; kahramanın yerine geçer, onun gibi düşünmeye başlar, hissettiklerini anlamaya çalışır ve empati kurma süreci başlar. Süreç esnasında çocuğun tutumunda olumlu yönde değişim başlar, sürecin sonunda ise bu davranışa dönüşür [12].

Yapılan literatür taraması sonucunda, özel gereksinimli bireylerin tutumları ve çocuk edebiyatında değerler eğitimi ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Ancak kahramanları özel gereksinimli bireyler olan kitapların okunması ile birlikte atölye çalışmalarının öğrencilerin tutumlarına etkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı bu araştırma ile literatüre katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin, 7.sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere karşı tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde "ön test ve son test tek gruplu deneysel model" kullanılmıştır, nitel bölümünde ise betimsel analiz modeli kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Mersin ili Tarsus ilçesindeki bir ortaokulda öğrenim gören 7.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun kapsamını araştırmaya gönüllü olan 14 kız ve 6 erkek olmak üzere toplam 20 öğrenci oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Arkadaşlık Aktivite Ölçeği

Siperstein (1980) tarafından geliştirilmiş ve ortaokul düzeyi akranların özel gereksinimli çocuklara yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik olan ve 17 ifadeden oluşan Arkadaşlık Aktivite Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek dört dereceli değerlendirmeye (evet, galiba evet, hayır, galiba hayır) sahiptir. Ölçekten en fazla 68 en az ise 17 puan alınabilmektedir. Yüksek puan olumlu tutumu düşük puan ise olumsuz tutumu yansıtmaktadır.

2.3.2. Kitap Değerlendirme Formu

Kitap değerlendirme okuyucunun duygu ve adı, yazarı, türü, sayfa sayısı, düşüncesi, alıntılar gibi ortaya çıkan hisleri belirlemek (Resim 1)

Resim 1. Kitap

KITAP ADI: _____
YAZARI: _____
YAYINEVİ: _____
SAYFA SAYISI: _____
KİTAPIN TÜRÜ: _____
KİTAPIN KONUSU: _____
BAŞLANGIÇ TARİHİ: _____
BİTİŞ TARİHİ: _____
BU KİTAPTAN ÖĞRENDİKLERİM: _____
BU KİTAPIN BANA ANLATTIKLARI: _____
PUAN: ☆ ☆ ☆ ☆ ☆
NOTLAR: _____

formları kitabın konusu hakkında görüşlerini öğrenmek için kitabın yayınevi, basım yılı, ana sorulardan oluşan ve okuyucuda amacıyla kullanılan formlardır

Değerlendirme Formu

2.4. Araştırmanın Basamakları

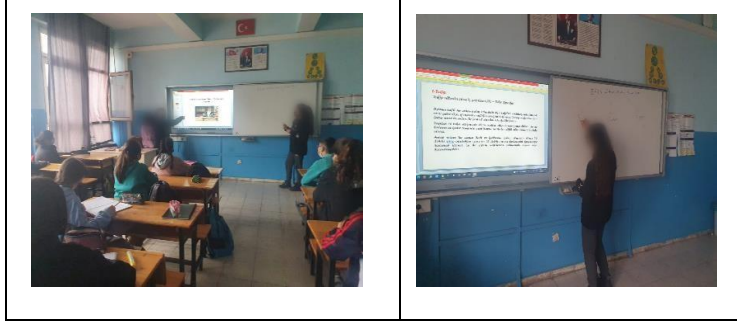
1. Basamak: Konumuzla ilgili detaylı bir şekilde literatür araştırması yapılmıştır. Çocuk edebiyatında yaş aralığı 11-14 olan ve kahramanları özel gereksinimli bireylerden oluşan dokuz tane eser Türkçe öğretmenleri ile yapılan görüşmeyle belirlenmiş olup ve belirlenen kitaplar arasından kitap satışı yapan büyük internet sitelerinden ve kitapla ilgili bloglardan da kitaplarla ilgili yorumlar incelenerek çalışma konumuza en uygun dört tanesi seçilmiştir. Seçilen bu dört eser;

1. Petey
2. Mırıldanan Çocuk
3. Kelebek Zihinli Çocuk
4. İçimdeki Müzik

2. Basamak: Çalışma yapılacak öğrencilere gerekli bilgilendirme okullarında bulunan psikolojik danışman ve rehber öğretmen eşliğinde yapıldıktan sonra çalışma grubundaki öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik karşı tutumunu belirlemek amacıyla Arkadaşlık Aktivite Ölçeği dağıtılarak ön test uygulanmıştır.

3. Basamak: Çalışma grubundaki öğrencilere "Verimli kitap nasıl okunmalı?" sunumu gerçekleştirildi (Resim 2). Listemizdeki kitaplar her hafta bir kitap olmak üzere okutuldu ve her hafta okutulan kitaptan sonra çalışma grubundaki öğrencilere okudukları her kitaba ait kitaptan ne anladıkları, kitaptan ne öğrendikleri ile ilgili çeşitli soruların bulunduğu kitap değerlendirme formu doldurtuldu.

Resim 2: Verimli Kitap Okuma Sunumu

4.Basamak: Kitap değerlendirme formlarının doldurulmasının ardından çalışma grubundaki öğrencilerle okudukları kitaplarla ilgili Kitap Okuma Atölyesi yapıldı (Resim 3). Yapılan atölye çalışmasının ardından başta yaptığımız Arkadaşlık Aktivite Ölçeği tekrar dağıtılarak son test uygulanmıştır.

Resim 3. Kitap Okuma Atölyesi

5.Basamak: Kitap okuma atölyesinde, çalışma grubundaki öğrenciler tarafından kitap değerlendirme formunda belirtilen alıntılar arasından en beğenilenlerden seçilen alıntılarla kitap ayraçları tasarlandı ve okulumuzdaki öğrencilerin bu kitaplara olan ilgisini çekmek ve farkındalık yaratmak amacıyla okulumuzdaki öğrencilere bu ayraçların dağıtımı yapıldı (Resim 4).

Resim 4. Okulda Kitap Ayraç Dağıtımı

6.Basamak: Deneysel çalışma bittikten sonra Arkadaşlık Aktivite Ölçeği ve Kitap Değerlendirme Formundaki görüşlerin analizi yapıldı.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin nicel değerlendirmesinde çalışma grubundaki ön test ve son testten elde ettiğimiz veriler SPSS programında analiz edilmiş olup, ön test ve son test puanları arasındaki farklara ($p < .05$) anlamlılık düzeyinde bakılmıştır. Verilerin nitel değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Öğrencilere kod adı verilerek doldurdıkları kitap değerlendirme formlarındaki yazılı cevaplar MS Word programına aktarılmıştır. Word programına aktarılan metinler okulumuz psikolojik danışman ve rehber öğretmen rehberliğinde analiz edilerek veriler yorumlanmıştır. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerine müdahale edilmeden doğrudan alıntılar yapılarak, öğrencilerin ifadelerine yer verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın amacı kitabın kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin, 7.sınıf öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere karşı tutumlarına etkisini incelemektir.

3.1. Nicel Veri Bulguları

Tablo 2. Betimsel İstatistik

	N	Ortalama	Standart Sapma
Ön Test	20	35,35	4,19
Son Test	20	50,05	4,44

Tablo 2, incelendiğinde; ön testin aritmetik ortalaması 35,35 çıkmışken son testin aritmetik ortalaması 50,05 çıkmıştır. Ön testin standart sapma değeri 4,19 iken son testin standart sapma değeri 4,44 olarak çıkmıştır.

Tablo 3. Eşleştirilmiş Örneklem Korelasyonu

	N	Korelasyon	p
Ön Test Son Test	20	.527	.017

Tablo 3 incelendiğinde; ön test puanları ile son test puanları arasında (.527) orta düzey ($p < .05$) anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Eşleştirilmiş Gruplar T Testi

Grup	N	X	Ss	Sd	t	p
Ön Test - Son Test	20	-14,70	4,20	19	15,628	.000

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin ön test - son test puanları SPSS programında Eşli Gruplar T Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda kitap okuma etkinliğinin uygulanması özel gereksinimli bireylere karşı öğrenci tutumları $p < .01$ anlamlılık düzeyinde son test lehinde yüksek çıktığı görülmektedir. Kısacası öğrencilerin tutumları deney sonrasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmıştır.

3.2. Nitel Veri Bulguları

Öğrencilerin okutulan eserlerden sonra doldurdıkları kitap değerlendirme formunda "Bu kitaptan öğrendiklerim" sorusuna verdikleri yanıtlarda tespit edilen değerlere ilişkin bulgularayer verilmiştir.

Petey kitabı ile ilgili öğrenci görüşlerinden tespit edilen değerler:

Verilen ifadelerden,

9 kişide (%45) Dostluk değeri "Sevgi, dostluk ve yardımlaşma önemli değerlerdir (BK)", "Arkadaşlığa, dostluğa önem vermeliyiz (EK)", "Çıkarısız sevgi ve dostluk en değerli hazinedir (HU)", "Sevginin, dostluğun kıymetini bilmeliyiz (YA)", "İki dost her zaman birbirine umut olur (AV)", "Dostluk engelli bireylere yaşama gücü veriyor (YNA)", "Sevgi, dostluk ve aile hayatın en önemli parçasıdır (SHA)", "Mucizelerini ve dostlukların değerini bilmeliyiz (ÜGK)", "Umut etmenin ve dostluk kurmanın paha biçilmez bir yanı vardır (BB)" **4 kişide (%20) Sevgi** değeri "Koşulsuz herkesi sevmeliyiz (NB)", "İnsanlar karşılıksız sevebilmeyi öğrenebilir (NAÖ)", "Hayatta sevgi ve umut hiç eksik olmamalı (KKE)", "Yaşamboyu umut ve sevgiyi kaybetmemeliyiz (NŞK)" **4 kişide (%20) Umut** değeri "Her zaman ümidimiz olmalıdır (AK)", "Asla umudumuzu kaybetmemeliyiz (ZG)", "Sevinç, mutluluk, umut hayatta her zaman var (AKK)", "Umudumuzu kaybetmemeli, koşulsuz iyilikler yapabilmeliyiz (PS)" **1 kişide (%5) Mutluluk** değeri "Hayatta en küçük şeylerle mutlu olunabilir (ŞNG)" **1 kişide (%5) Sorumluluk** değeri "Engelli insanlara hayatımızda yer ayırmalıyız (ŞÇ)" **1 kişide (%5) Saygı** değeri "Felçli insanlara saygılı olmalıyız (ŞD)" tespit edilmiştir.

Mırıldanan Çocuk kitabı ile ilgili öğrenci görüşlerinden tespit edilen değerler:

Verilen ifadelerde;

14 kişide (%70) Arkadaşlık değeri "Otizmli olsa tüm çocuklar arkadaşına ihtiyaç duyar (ŞD)", "Tüm çocuklar hayatlarında oyun oynayabileceği arkadaşları olsun ister (EK)", "Arkadaş olabilmek için otizm engel değildir (ŞÇ)", "Otizmli çocukların anlaşılmasına ve arkadaşlara ihtiyacı vardır (BB)", "Otizm arkadaş olmak için engel değil (NŞK)", "Otizmli çocuklarla dostluk kurabilmeliyiz (YNA)", "Her çocuk gibi otizmli çocuklarında arkadaşına ve oyuna ihtiyacı vardır (SHA)", "Hiçbir çocuk arkadaşsız kalmamalı (ÜGK)", "Ufak çabalar göstererek otizmli çocuklarla da arkadaş olabiliriz çünkü onların arkadaşına ihtiyaçları var (ZG)", "Otizmli çocuklarla arkadaşlık kurarak onları hayata kazandırmalıyız (NAÖ)", "Arkadaşlığın önemli olduğunu bilmeliyiz (HU)", "Arkadaşlık her zaman gereklidir (AV)", "Otizmli çocukların arkadaşına ihtiyacı vardır (PS)", "Otizmli çocuklarda oyun oynamak ve mutlu olmak ister (YA)"

4 kişide (%20) Duyarlılık değeri “Otizmliler çocukları dışlamamalıyız (ŞNG)”, “Otizmliler çocuklar bu hayatta dışlanmamalıdır (KKE)”, “Hayatta otizmliler çocukları da fark etmeliyiz onları yalnız bırakmamalıyız (AK)”, “Hayatta otizmliler çocukları fark etmeliyiz (AKK)” **1 kişide (%5) Empati** değeri “Otizmliler çocukların hislerini anlamaya çalışmalıyız (NB)” **1 kişide (%5) İletişim** değeri “Otizmliler bireylerle aslında iletişim kurmak çok kolaymış (BK)” “tespit edilmiştir.

Kelebek Zihinli Çocuk kitabı ile ilgili öğrenci görüşlerinden tespit edilen değerler:

Verilen ifadelerde;

15 kişide (%75) Empati değeri “Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan kişiler hayata zor uyum sağlayabiliyorlar (PS)”, “Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar aslında kendilerini tutamıyorlar ve zorlanıyor (YA)”, “DEHB’li çocuklar çoğu zamansuçlanıyor ama aslında onlar kendilerini kontrol edemiyor (BB)”, “DEHB’li çocukların yaşadığı zorluklar fark edilmiyor (AKK)”, “DEHB’li çocuklar aslında normal çocuklar gibi davranmak istiyorlar, bunun için çok çaba harcıyorlar (BK)”, “Dikkat eksikliği ve hiperaktivitebozukluğu olan çocuklar yaramaz olarak görülüyorlar aslında onlar kendilerini kontrol edemiyorlar. Onlara destek olmalıyız (ZG)”, “Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar çok çabalamalarına rağmen insanlarla ilişki kuramıyorlar ve dışlanıyorlar (KKE)”, “DEHB’li çocuklara elimizden geldiğince anlayışlı olmalıyız aslında onlar normal davranabilmek için çok zorlanıyorlar (AK)”, “Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar hayatın her alanında zorlanıyorlar (AV)”, “DEHB’li çocukların yaşadığı zorlukları fark etmediğimiz için onlara karşı acımasız olabiliyoruz (NB)”, “Yaramaz olarak düşündüğümüz DEHB’li çocuklar aslında çok zorluk çekiyorlar (SHA)”, “DEHB’li çocuklarınaslında tek istekleri normal olmak (SÇ)”, “DEHB’li çocuklarda aslında diğer çocuklar gibi normal davranabilmeyi çok istiyorlar (ŞNG)”, “DEHB’li çocuklar kendilerini kontrol edemedikleri için yanlış anlaşılıyorlar ve dışlanıyorlar (HU)” **3 kişide (%15) Anlayış** değeri “DEHB’li çocuklara sabır ve anlayış göstererek onlarla arkadaş olabiliriz (EK)”, “Biraz anlayışlı davranarak DEHB’li çocukların kendilerini iyi hissetmelerini sağlayabiliriz (YNA)”, “Anlayışlı davranarak DEHB’li çocuklara daha iyi davranabilir ve onlarla arkadaş olabiliriz (ŞD)” **1 kişide (%5) Arkadaşlık** değeri “DEHB’li çocuklar iletişim kurmakta zorlanıyorlar aslında onların arkadaşına ihtiyacı var (NŞK)” **1 kişide (%5) Merhamet** değeri “DEHB’li çocuklara önyargısız davranmalıyız (NAÖ)” tespit edilmiştir.

İçimdeki Müzik kitabı ile ilgili öğrenci görüşlerinden tespit edilen değerler:

Verilen ifadelerde;

7 kişide (%35) Arkadaşlık değeri “Engelli çocuklar arkadaşları tarafından kabul görmek istiyorlar (YA)”, “Engelli çocuklar sınıftakiler tarafından kabullenilerek arkadaş olmak istiyorlar (NŞK)”, “Kaynaştırma öğrencileri sınıf arkadaşlarıyla gerçek dost olabilmek istiyorlar (ŞD)”, “Farklılıklar aslında arkadaş olmak için engel değil (BK)”, “Kaynaştırma öğrencileri sınıftakilerle arkadaş olmak istiyorlar (SÇ)”, “Kaynaştırma öğrencilerine karşı önyargılı olmamalıyız, onlarla arkadaş olabiliriz (YNA)”, “Engelli çocuklar bizimle sadece arkadaş olmak istiyorlar (KKE)” 4 kişide (%20) Empati değeri “Kaynaştırma öğrencileri diğer çocuklar arkadaşlarına nasıl davranıyorlarsa onlara da o şekilde davranmalarını istiyor (AK)”, “Kaynaştırma öğrencileri dışlanmak istemiyor (HU)”, “Kaynaştırma öğrencileri unutulmak, görmezden gelinmek istemiyorlar (ŞNG)” 2 kişide (%10) Sevgi değeri “Melody gibi çocukların bizden istedikleri sadece ilgi ve sevgi (NAÖ)”, “Engelli çocukları görmezden gelmemeliyiz (PS)” 5 kişide (%25) Duyarlılık değeri “Kaynaştırma öğrencilerine ön yargılı davranmamalıyız (ÜGK)”, “Engelli çocukları dışlanmamalıdır (EK)”, “Hiçbir çocuk dışlanmamalıdır (SHA)”, “Her çocuk özeldir (BB)”, “Engelli çocukları görmezden gelmemeliyiz (PS)” 1 kişide (%5) “Melody gibi çocukların bizden istedikleri sadece ilgi ve sevgi” (NAÖ)” 1 kişide (%5) Şükür değeri “Sahip olduklarımız aslında hayatımızda bizim için çok kıymetli olmalı (AKK)” tespit edilmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada kitabın kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin 7.sınıf öğrenciler tarafından okunması ve değerlendirilmesi etkinlikleri yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan etkinliklerin öğrencilerin özel gereksinimli bireylere karşı olan tutumlarındaki değişim incelenmiştir. Deney sürecinin sonunda ön test ve son test tutum eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık [$p<.05$] olduğu bulunmuştur.

Kitap değerlendirme formlarında çalışma grubundaki öğrencilerin “Bu kitaptan öğrendiklerim” sorusuna verdikleri cevapların içindeki ifadelerde en çok tekrarlanan “arkadaşlık, dostluk, sevgi, empati, anlayış, duyarlılık, umut” değerleri olmuştur.

Bu durum kitabın kahramanları özel gereksinimli bireyler olan çocuk edebiyatı eserlerinin 7.sınıf öğrencileri ile yapılan okuma ve değerlendirme etkinliklerinin; özel gereksinimli bireylere karşı olumlu ve istendik tutum geliştirme üzerinde etkiye sahip olduğunu, empati duygusu geliştirdiğini ve özel gereksinimli çocuklara karşı

farkındalık oluşturduğunu ortaya koymuştur. Alan yazında çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların empati duyma ve olumlu tutum geliştirme üzerindeki etkileri ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçları ile alan yazında da daha önce bu çalışmaya benzer yapılan araştırmaların sonuçları birbirlerini destekler niteliktedir [12].

5. Öneriler

Bu çalışma araştırmanın yapıldığı okuldaki 7.sınıfta öğrenim gören 20 öğrenci ile sınırlıdır. Bu ve benzeri çalışmalar diğer kademelerde de eğitim gören öğrencilere de yapılarak daha çok öğrenciye ulaşılabilir. Böylece yapılan etkinliklerin farklı sınıf düzeyinde ki öğrenciler üzerinde ki etkisi incelenebilir.

Türkçe dersinde, Okuma ve Yazma Becerileri (Seçmeli) dersinde veya okuma saatlerinde okutulan kitap okuma listelerinde yer alan kitaplara, kahramanları özel gereksinimli bireyler olan kitaplar da eklenebilir ve her kademedeki öğrencilerin okuması sağlanabilir.

Öğrenci, öğretmen ve velilerle beraber kitap okuma etkinlikleri düzenlenerek, kahramanları özel gereksinimli bireyler olan kitaplar hakkında kitap okuma atölyeleri yapılabilir.

Bu eserler ve çalışmalar aracılığıyla çocukların empati kurmalarını sağlayıp, çocukların özel gereksinimli bireylere yönelik olumlu tutum geliştirerek, özel gereksinimli bireylere karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı davranarak, en önemlisi de onlarla arkadaş olarak özel gereksinimli bireyleri topluma kazandırabiliriz.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Ebru Başarı: Literatür Tarama, Veri Toplama, Makale Yazımı, Araştırma

Ömer Faruk Eraytaç: Literatür Tarama, Makale Yazımı, Araştırma

Yağmur Şahin: Literatür Tarama, Veri Toplama, Araştırma

Bora Başarı: Literatür Tarama, Veri Toplama, Araştırma

Çatışma Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

1. Ağır (2020), Bütünlük Beden Eğitimi Dersi ve Yaratıcı Drama Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Özel Gereksinimli Akranlarına Yönelik Tutumları Ve Empati Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, İstanbul
2. Ayrıl, M., Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., Bedel, H., Şengün, G., ... & Çağlar, K. (2015). Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere bakışını etkileyen etkenler. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
3. Sucuoğlu, B., & Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 6(01), 41-65.
4. Kabasakal, Z., Girli, A., Okun, B., Çelik, N., vd. (2008). Kaynaştırma Öğrencileri, Akran İlişkileri Ve Akran İstismarı. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi(23).
5. Arslantaş, Pürsün ve Aydoğmuş (2021) Ortaokul Öğrencilerinin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumları (Araştırma makalesi) Türk Akademik yayımları Dergisi, 2021; 5(1): 134-157
6. Özbek, M. (2005). İnsan ilişkilerinde empatinin yeri ve önemi. In Journal of Social Policy Conferences (No. 49). Istanbul University.
7. Özer, D. S., Süngü, B., & Şılak, B. (2005). Engelliler için beden eğitimi ve spor. Araştıran Öğretmen, 35.
8. Acat, M. B., & Aslan, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(2), 1461-1474.
9. Tavuş, Z. G. (2015). Gülten Dayıoğlu'nun hikayelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi.
10. Baysal, N. (2013). Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
11. Gümüş, S. (2017). Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal" ın çocuk romanlarının analizi (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
12. Kaya ve Erdem (2020) Çocuk Edebiyatı Eserlerinin 7.Sınıf Öğrencilerinin Empati Becerisinin Gelişimine Etkisi (Araştırma Makalesi) YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 2020;17(1):79-114